

PUBLICAȚIILE PERIODICE BRAȘOVENE APĂRUTE ÎN ANII 1931-1935

Maria Buturugă
Biblioteca Academiei Române - București
bmaria@bibliacad.ro

Abstract:

O bibliografie a publicațiilor periodice brașovene din anii 1931-1935 a fost prilejuită de organizarea la Brașov a „Conferinței Naționale a Asociației Bibliotecarilor din România”, concomitent cu ieșirea de sub tipar a ultimei părți, a treia, a tomului V (1931-1935) din bibliografia națională retrospectivă „Publicațiile Periodice Românești”, realizată în cadrul Departamentului „Bibliografie Națională” al Bibliotecii Academiei Române, la București. Bibliografia este alcătuită din descrierile bibliografice preluate și adaptate din cele trei părți ale tomului V din bibliografia retrospectivă, și este însoțită de un tabel cronologic al aparițiilor și de un indice alfabetic al titlurilor. Acest instrument bibliografic de lucru pentru utilizatorii de bibliotecă poate fi făcut disponibil la sălile de lectură ale bibliotecilor interesate, adăugându-se în text cotele de depozitare din biblioteca locală și adresele web de consultare directă ale publicațiilor, pe măsură ce va fi pus în practică acest obiectiv de către bibliotecile deținătoare. Paleta tematică a publicațiilor periodice brașovene din anii 1931-1935 este evidențiată în continuare prin câteva exemple.

Une bibliographie de publications périodiques de Brașov des années 1931-1935 a apparue grâce à l'organisation de la conférence nationale de l'„Association des Bibliothécaires de Roumanie” à Brașov, et à la publication de la troisième partie (qui est aussi la dernière) du V-ème tome (1931-1935) de la bibliographie nationale rétrospective “Publicațiile Periodice Românești”, réalisé par le Département “Bibliographie Nationale” de la Bibliothèque de l'Académie Roumaine, à Bucarest. La bibliographie est composée de notices descriptives reprises et adaptés à partir de tout les trois parties du V-ème tome de la bibliographie rétrospective, et elle est accompagnée d'un tableau chronologique des apparitions et d'un index alphabétique des titres. Cet outil de travail bibliographique peut être mis à la disposition des utilisateurs de bibliothèque, dans les salles de lecture de bibliothèques intéressées. On va ajouté dans le text les cotes de stockage dans la bibliothèque locale et les adresses web de consultation directe des publications, au fur et à mesure que cet objectif est mis en pratique par les bibliothèques qui ont les publications. Le registre tematique des publications périodiques de Brașov des années 1931-1935 est mis en évidence par les exemples suivantes.

Cuvinte-cheie: publicații periodice, Brașov, 1931-1935

O incursiune în publicistica brașoveană se cuvine a fi făcută în acest an în care se organizează la Brașov „Conferința Națională a Asociației Bibliotecarilor din România”, și este vizată publicistica brașoveană din anii 1931-1935 pentru că în această toamnă iese de sub tipar ultima parte, a treia, a tomului V (1931-1935) din bibliografia națională retrospectivă „Publicațiile Periodice Românești”, realizată în cadrul Departamentului „Bibliografie Națională” al Bibliotecii Academiei Române, la București. Acest tom V va fi afișat curând online pe SIMBNR, Sistem Informatizat de Management al Bibliografiei Naționale Românești, unde primele patru tomuri sunt deja la un click distanță.

<http://www.bibliacad.ro/bnr/ppr.php>

Combinarea celor trei indici de localități care însoțesc părțile tomului V face posibilă afișarea pe SIMBNR a unui indice general de localități, însumând aproximativ 130 de nume de orașe, comune, chiar sate sau gări. Printre localitățile cuprinse în indice, Brașovul este menționat cu 117 poziții, pentru anii 1931-1935, corespunzătoare întregului tom V din bibliografia retrospectivă națională „Publicațiile Periodice Românești”.

Pornind de la aceste menționări bibliografice, am construit o bibliografie generală a publicațiilor periodice brașovene, pe care o prezint sub formă de broșură bibliotecilor interesate de identificarea titlurilor care au apărut la Brașov în perioada 1931-1935.

*

Bibliografia națională retrospectivă „*Publicațiile Periodice Românești*” este realizată în principal pe baza fondului de publicații al Bibliotecii Academiei Române, motiv pentru care cele 106 descrieri bibliografice propuse în broșura de față includ și cota din Biblioteca Academiei Române, pe lângă poziția bibliografică din „*Publicațiile Periodice Românești*”. Au fost însă avute în vedere de bibliografierea retrospectivă și completări de informații din diferite surse sau chiar fonduri ale unor biblioteci cercetate în acest scop, descrierile indirecte fiind semnalate corespunzător.

Astfel, cunoaștem primul număr din „*Curierul forestier român*”, de la Biblioteca Județeană Brașov; „*Curierul Schmoll*” și „*Gazeta Institutului Cartografic Unirea*”, de la Biblioteca Centrală Universitară Cluj, și tot de aici, cele trei apariții din anul 1933 pentru „*Brașovul literar și artistic*”, ca și parte din „*Siebenbürgische Handels Zeitung*”.

Pe lângă publicațiile descrise prin consultarea fondurilor de bibliotecă, sunt și titluri descrise după enciclopedia cronologică „*Istoria jurnalismului din România în date*” (Iași, 2012), și anume: „*Akademische Blätter*”, „*Barcasági forradalmá*”, „*Gummi Gyár*”, „*Ifjú bolsevik*”, „*Kalapács és sarló*”, „*Sabia lui Traian*”, „*Szakszervezeti értesítő*” și „*Terror ellen*”, aproape toate fiind publicații ilegale socialist-comuniste. S-au completat informații despre „*Curier ardelean*” și s-a descris „*Szombatiskolai leckék*” după bibliografia lui István Monoki: „*Magyar könyvtérmeles a román uralom alatt*” (Budapesta, 1941).

*

Partea principală, de bibliografie, a broșurii este alcătuită din descrierile bibliografice preluate și adaptate din bibliografia națională retrospectivă „*Publicațiile Periodice Românești*”, și este însoțită de un tabel cronologic al aparițiilor și de un indice alfabetic al titlurilor, acestea oferind o imagine de ansamblu asupra publicațiilor periodice brașovene din perioada vizată, dar și posibilitatea regăsirii facile a titlurilor paralele și a schimbărilor de titlu menționate în descrierile bibliografice.

Tabelul cronologic propune titlurile în ordinea primei lor apariții pe această perioadă. Cronologia începe cu două titluri care au apărut în anul 1931 fără menționarea lunii și datei de apariție. Urmează luna ianuarie a anului 1931, cu patru titluri apărute fără menționarea datei de apariție, apoi șapte titluri începând cu prima zi a lunii, și încă șapte titluri apărând într-o altă zi a lunii ianuarie. Și așa mai departe, până în decembrie 1935.

În tabel, se menționează pentru fiecare titlu, într-o a treia coloană, perioada de apariție la Brașov între anii 1931 și 1935, cu semnalarea continuărilor, reaparițiilor și întreruperilor, pentru o mai largă perspectivă asupra publicației.

Indicele alfabetic asociat bibliografiei brașovene cuprinde cele 134 de titluri identificate, dintre care 28 sunt titluri paralele sau schimbări de titlu. Aici, pentru fiecare publicație, s-a preluat din descriere: titlul, subtitlul, localitatea, întreaga perioadă de apariție (între 1931 și 1935) și numerotarea; iar pentru titluri paralele sau schimbări de titlu, s-a făcut trimiterea la titlul din bibliografie.

Ceea ce nu am cuprins în broșură este paleta tematică a acestor publicații, luată în considerare în prezentarea de față, pe câteva exemple, și anume: publicații ale comunităților religioase, publicații ale breslelor meșteșugărești, publicații de informare generală, publicații politice, publicații literar-culturale.

*

Numeroase sunt publicațiile periodice brașovene editate de comunitățile religioase. Întâlnim aici: catolici, evanghelici, reformați, unitarieni, luterani, adventiști.

Un buletin săptămânal pentru grupul „Apostolatul Rugăciunii”, din cadrul Societății lui Isus (iezuiții), „*Szív*” continuă cu anii de vârstă VIII-XII în această perioadă, schimbându-și de mai multe ori subtitlul, schimbând chiar și titlul în „*Az apostol*”, la începutul anului 1935. Are și câteva

suplimente, dintre care la Braşov: „*Gárdavezető*”, cu două numere în anii 1931-1932, şi „*Szívgyárdista*”, publicaţie pentru copii, acesta din urmă continuând la Satu Mare, până în anul 1936.

Un buletin lunar al Parohiei romano-catolice din Braşov, „*A kereszt*”, din a cărei apariţie cunoaştem doar patru numere pe anul 1933, prezintă evenimente din sau de interes pentru viaţa de credinţă a comunităţii, după ce apăruse prima dată în anul 1930.

Publicaţia Societăţii Evanghelice din România, „*Lichter der Heimat*”, apare bilunar, regulat, încă din anul 1920, acum cu anii de vârstă XII-XVI, continuând până în anul 1944.

Revista comunităţii reformate din Braşov, „*Egyetértés*”, apare de la finalul anului 1934, până la mijlocul anului 1942.

Biserica Unitariană din Transilvania editează, prin intermedierea Asociaţiei „Dávid Ferenc”, o revistă pentru tineret, „*Kévekötés*”, apărută iniţial la Cristuru Secuiesc, în 1930-1931, transferată la Cluj în 1931, apoi la Braşov, în 1932-1933; urmând să apară la Turda, în 1933-1935, apoi Făgăraş, în 1935-1936, şi din nou la Cluj, în 1936.

Pe lângă anuarul „*Gruss aus dem Diakonissenhaus Bethanien in Kronstadt*”, apărut probabil între anii 1933 şi 1940, în anul 1935, aceeaşi comunitate, „*Diaconatul Casei Bethania din Braşov*”, publică revista „*Von Gott kommt mir ein Freundenlicht*”, ca îndrumar de citire a Bibliei pentru saşii din Transilvania, publicaţie din care se cunosc şase numere.

Se cunoaşte şi existenţa a două publicaţii ale cultului Adventist de Ziua a Şaptea. „*Szombatiskolai leckék*”, un titlu adăugat aici faţă de textul publicat în tomul V din bibliografia retrospectivă, apare variabil în anii 1930-1931. Celălalt titlu, apărut anterior la Bucureşti, „*Adventi hírnök*”, începe al patrulea său an de vârstă în 1932, la Braşov, continuând lunar doar până anul următor.

*

Întrucât Braşovul a fost încă de la începuturile lui spaţiu de activitate al breslelor meşteşugăreşti, multe publicaţii periodice apărute aici pun în valoare activităţile profesionale ale braşovenilor.

Croitorul, pantofarul şi frizerul au fiecare câte o publicaţie care să îi ajute cu sfaturi, să îi facă publicitate, sau să îi reprezinte interesele profesionale. Un „*organ al croitorimei din România*” cu titlul „*Croitorul*” fusese pregătit cu vreo doi ani înainte de „*Organul croitorilor*”, cu titluri paralele în maghiară, „*Szabóiparasok szaklapja*”, urmat de „*Szabó hírlap*”, şi în germană, „*Schneidermeister Fach-Zeitung und Mode-Journal*”, urmat de „*Schneider Zeitung*”. O „*revistă oficioasă a Asociaţiei meseriaşilor de încălţăminte din Transilvania, Banat, Crişana şi Maramureş*” cu titlul „*Pantofarul modern*” poartă de asemenea titluri paralele: „*A modern cipész*” şi „*Der Moderne Schuhmacher*”, în anii 1934-1936. Iar „*organul frizerilor din România*” are titlul „*Figaró*”, apărând doar în limbile română şi maghiară, în patru numere lunare din prima parte a anului 1934.

Cu titluri, şi uneori chiar şi texte, paralele în limbile română, maghiară şi germană apar şi publicaţii ale pompierilor („*Buletinul Uniunii Pompierilor din judeţul Braşov*”, „*Nachrichtenblatt des Kronstädter Komitats-Feuerwehrverbandes*”, „*Brassóvármegyei Tűzoltószövetség Közlönye*”), ale micilor comercianţi („*Gazeta comercianţilor mici*”, „*Zeitung der Kleinkaufleute*”, „*Kiskereskedők lapja*”), ale proprietarilor de case („*Proprietarul de casă*”, „*Der Hausbesitzer*”, „*A Háztulajdonos*”), ale intereselor forestiere („*Curierul forestier român*”, „*Rumänischer Holzkurir*”, „*Román fakurir*”), sau în ediţii paralele, precum „*Jurnalul oficial al Sindicatului profesorilor de dans diplomaţi 1920*”, cu titlurile: „*Amts-Blatt des Verbandes diplomierter Tanzlehrer Rumänien 1920 sitz Braşov*”, „*Hivatalos lapja*”.

Alte publicaţii periodice urmărind interese profesionale apar doar în limba germană, pentru tipografii sau profesorii germani: „*Industrie Zeitung*”, respectiv „*Schule und Leben*”.

Două reviste juridice își continuă apariția lunar: „*Dreptatea*”, de la anul IV, și „*Curentul juridic*”, de la anul VIII.

*

Multe sunt publicațiile de informare generală.

„*Despre toate problemele sociale, culturale și economice ale vremii*” vrea să scrie „*Brașovul*”, însă reușește doar în prima jumătate a anului 1932, pentru ca în 1935 să-și mai încerce apariția un „*Brașovul*”, ca „*săptămânal de luptă cetățenească*”, acesta suprimându-se însă după al doilea său număr.

Cititorii de limbă germană beneficiază în continuare de „*Kronstädter Zeitung*”, ziar care ajunge ca în 1935 să mai aibă un an până la centenarul primei sale apariții. Pentru cititorii de limbă maghiară, tot zilnic, apare, începând cu mijlocul anului 1932, gazeta „*Brassói friss újság*”, care anul următor se difuzează și în Odorhei, pentru ca la finalul anului 1933 să se mute la Arad, unde continuă până în 1936.

Un „*Curier ardelean*”, își încearcă apariția în 1931, atât pentru români, cât și pentru maghiari, cu titlul „*Erdélyi Curier*”, și pentru germani, cu titlul „*Siebenbürgischer Curier*”, dar nu reușește decât pe parcursul a două luni, în patru numere.

Sunt și publicații cu tradiție: „*Gazeta Transilvaniei*”, fondată la 1838 de George Barițiu, care apare de trei ori pe săptămână, și „*Ardealul*”, săptămânal „*popular independent*”, ajuns acum în al zecelea an de vârstă, urmând să continue până în 1944.

Două publicații subintitulate „*politice*”, dar neafiliate politic, apar pentru cititorii de limbă maghiară: „*Brassói Lapok*”, zilnic de-a lungul întregii perioade, începând cu anul de vârstă XXXVII, cu numeroase suplimente, chiar și cu o ediție de București; tot zilnic și „*Népújság*”, care începe din anul 1932, continuând până în 1940, cu numere speciale de Paști și de Crăciun, și calendare la început de an.

*

Publicațiile care intenționează să surprindă viața politică brașoveană reușesc să apară doar în câteva numere. Tineretul Național Liberal din Țara Bârsei publică „*Brașovul liberal*”; Partidul Național-Țărănesc publică „*Gazeta Brașovului*”; Partidul Țărănist-Radical publică „*Plugarul*”, acesta cu ediție paralelă în limba germană „*Der Landwirt*”; Partidul Poporului publică „*Steaua Transilvaniei*”.

Dintre titlurile de orientare socialist-comunistă, Biblioteca Academiei Române deține, la București, doar două numere din „*revista politică și socială bilunară*” intitulată „*Spre stânga*”. Alte asemenea publicații, ilegale la acel moment, nu au prea ajuns în biblioteci, fiind cunoscute doar prin intermediul menționării lor în diferite texte, după cum am arătat anterior.

*

Nici pe teme literar-culturale publicațiile brașovene nu reușesc să apară mai ușor sau mai mult timp. „*Năzuința*” apare de două ori, colaboratorii (I. Al. Bran-Lemeny, Maria Baiulescu, Ecaterina Pitiș) regroupându-se apoi la „*Brașovul literar și artistic*”, care reușește să apară de-a lungul tuturor acestor cinci ani, însă doar sporadic. La fel apar: „*Frize*”, „*Star*”, „*Vremuri noi*” sau „*Film és Mozi*”.

Însă, o revistă lunară de limbă germană, cu titlul „*Klingsor*”, apare constant încă din 1924, publicând la fiecare număr câte un supliment cu reproduceri din operele artiștilor plastici contemporani sau cu portrete ale unor personalități; cu texte originale de Goethe, Schopenhauer, Martin Luther, dar și traduceri din Nichifor Crainic, Cezar Petrescu, Lucian Blaga, Emanoil Bucuța, Camil Baltazar, Tudor Arghezi, Ion Minulescu, Cincinat Pavelescu, Ion Agârbiceanu, Ion Pillat, Vasile Voiculescu.

Întâlnim și publicații turistice, precum: „*Brașovul turistic*”, „*Encian*” și „*Erdélyi turista*”; chiar

și o revistă de rebus, cu titlul „*Sfinx*” și texte în limbile română și maghiară; sau titluri specializate de publicitate, precum revista săptămânală „*Ago*” și revista lunară „*Reclam Magazin*”, ambele cu anunțuri în limbile română, germană și maghiară, ca și „*ziarul internațional de anunțuri*” intitulat „*Expres*”, cu subtitluri în engleză, franceză, germană și maghiară, care reușesc să apară doar cu câteva numere. Publicație reclamă la o cremă de ghetete, „*Curierul Schmoll*” apare variabil, în 14 numere, de-a lungul întregii perioade.

Există și titluri apărute la Brașov neincluse în „*Publicațiile Periodice Românești: ziare, gazete, reviste*”, și nici în această broșură, de exemplu cele cu conținut strict administrativ, anuarele, sau „*Hermes. Mersul trenurilor*”, publicat și în ediție de buzunar, de-a lungul întregii perioade vizate.

*

Acest instrument bibliografic de lucru pentru utilizatorii de bibliotecă poate fi făcut disponibil la sălile de lectură ale bibliotecilor interesate. În text, se pot completa cotele de depozitare din biblioteca locală, acolo unde aceasta deține publicațiile respective, iar ca perspectivă, la cota din Biblioteca Academiei Române se poate adăuga adresa web de consultare directă a publicației, de îndată ce, prin intermediul unei cereri oficiale adresată bibliotecii, se va realiza scanarea publicației și afișarea pe pagina web a Bibliotecii Academiei Române sau pe pagina web a bibliotecii respective.

Broșura se dorește a fi un instrument de referință pentru astfel de bibliografii locale, dar și oportunitate de cooperare între biblioteci. Pe această structură, se poate extinde perioada de apariție la Brașov, evident, cu anii de până la 1930, bibliografiați deja, sau poate fi ales un alt loc sau spațiu de apariție, realizându-se astfel o serie de repertorii geografice pe baza bibliografiei naționale retrospective „*Publicațiile Periodice Românești*”.

În ceea ce privește oportunitatea de cooperare între biblioteci, perspectivele sunt și mai largi, și mai ofertante, necesitând doar dorința de cooperare. Aproape toate bibliotecile dețin pagini web proprii și derulează programe de scanare a propriilor cataloage și publicații. De îndată ce un utilizator își exprimă dorința de a consulta o publicație din bibliografie, cererea poate fi transmisă bibliotecii deținătoare iar aceasta scanează cu prioritate și afișează public materialul cerut, în cel mai scurt timp.